

AUTOR:

PharmDr. Hajnalka Komjáthy, PhD.

Nemocničná lekárka, Nemocnica Komárno s. r. o.

Projekt Európske vyhlásenia nemocničného lekárstva

Sekcia nemocničných lekární SLeK je už od roku 1996 členom Európskej asociácie nemocničných lekární (EAHP – *European association of hospital pharmacy*), ktorá reprezentuje viac ako 21-tisíc nemocničných lekární v 35-tich európskych krajinách, je jedinou asociáciou národných organizácií. Reprezentuje a rozvíja profesiu nemocničného lekára v rámci celej Európy za účelom zabezpečenia neustáleho zlepšovania výslednej liečby a starostlivosti o pacientov v podmienkach nemocnice.

■ V súčasnosti najväčším projektom EAHP sú tzv. Európske Vyhlásenia nemocničného lekárstva (*European Statements of Hospital Pharmacy*). Vyhlásenia boli prijaté ešte v roku 2014 v Bruseli na celoeurópskej konferencii „Európska konferencia nemocničného lekárstva 2014“ (*European Summit on Hospital Pharmacy*) s cieľom optimalizovať kompetencie nemocničných lekární v Európe. Vyhlásenia tvorili nielen európski delegáti z nemocničných lekární, ale i delegáti európskych zdravotníckych organizácií so sídlom v Bruseli prezentujúce rôzne lekárske, sesterské a iné organizácie združujúce ostatných zdravotníckych pracovníkov, takisto aj delegáti európskych organizácií pacientov so sídlom v Bruseli združujúce pacientov.

■ Výsledkom konferencie bolo odsúhlasenie 44 Vyhlásení o nemocničnom lekárstve (*European Statements of Hospital Pharmacy*) rozdelené do 6 sekcií:

sekcia 1: Úvodné vyhlásenia a riadenie (sedem vyhlásení),

sekcia 2: Výber, zabezpečovanie a distribúcia (sedem vyhlásení),

sekcia 3: Výroba a príprava (šesť vyhlásení),

sekcia 4: Služby klinickej farmácie (osem vyhlásení),

sekcia 5: Bezpečnosť pacientov a zabezpečovanie kvality (jedenásť vyhlásení),

sekcia 6: Vzdelávanie a výskum (päť vyhlásení).

■ EAHP realizovala v období 2015 – 2018 niekoľko prieskumov (*Survey*), za účelom zistiť mieru povedomia o Vyhláseniach, zhodnotiť rozdiely v úrovni implementácie Vyhlásení medzi členskými krajinami, zároveň zistiť kľúčové bariéry brániace implementácii. Následne sledovať zmeny a stupeň progresie v jednotlivých Vyhláseniach. Pre rozsiahlosť problematiky bol prieskum, po vzájomnej dohode členských krajín, rozdelený na niekoľko etáp. Zber dát bol vykonávaný

elektronicky. Požiadavka na ich vyplnenie bola zaslaná do jednotlivých lekární v rámci každej členskej krajiny na základe zoznamov poskytnutých prostredníctvom národných organizácií. Výsledky boli publikované v časopise *European Journal of Hospital Pharmacy*. Na základe výsledkov môžeme konštatovať, že Slovenská republika sa žiaľ nachádza v rámci rebríčky na posledných miestach. Preto našim cieľom je, aby sme čo najefektívnejšie implementovali niektoré Vyhlásenia. Najväčšie nedostatky máme v sekciách 4 – Služby klinickej farmácie a 5 – Bezpečnosť pacientov a zabezpečovanie kvality. V niektorých nemocniciach sú viditeľné malé pokroky vedúce k ich postupnej implementácii. Slúžia, ako príklady ostatným nemocniciam, že napriek tomu, že existuje mnoho argumentov, prečo sa to nedá, a predsa sa to dá. Len to treba chcieť.

■ Od roku 2016 sa EAHP intenzívne stará o to, aby Európske vyhlásenia nemocničného lekárstva boli implementované do reálnej praxe rovnako v každej krajine. Na podporu vytvorila projekt s názvom Od vyhlásení k implementácii, ktorého strategický plán bol stanovený na roky 2015 – 2019. Každá krajina má svojho implementačného ambasádora, ktorý zabezpečuje primárne prepojenie medzi EAHP, národnými asociáciami a nemocničnými lekárnikmi. Má za úlohu zvýšiť povedomie o dôležitosti implementácie Vyhlásení, nielen u nemocničných lekární ale i u ostatných zdravotníckych pracovníkov pracujúcich v nemocniciach.

■ V rámci projektu s názvom Od vyhlásení k implementácii, EAHP vytvorila tzv. online nástroj na sebahodnotenie (*self assesment tool SAT*), ktorý je dostupný na internete <http://sat.eahp.eu/en/home> v 9 rôznych jazykoch: angličtina, poľština, taliančina, gréčtina, francúzština, turečtina, maďarčina, srbsko-chorváčtina, rumunčina. Posledným prekladom bude čeština, na tomto preklade sa teraz pracuje. Ako návod

na používanie nástroja na sebahodnotenie je vytvorené krátke video, dostupné na internete: <https://www.youtube.com/watch?v=BmDBahJGpBQ>. Nástroj na sebahodnotenie bol oficiálne publikovaný na 23. Kongrese EAHP v Göteborgu vo Švédsku. Na jeho význam upozorňuje príspevok, dostupný na internete: https://www.youtube.com/watch?v=yhrXN_4a3-U.

■ Nástroj na sebahodnotenie (SAT) umožní nemocničným lekárom zhodnotiť úroveň implementácie v každej nemocnici. Použitie tohto nástroja slúži národným asociáciám vyhodnocovať a kontrolovať úroveň implementácie v rámci svojej krajiny. Navyše je hodnotnou pomôckou na preukázanie a sledovanie pokroku počas projektu implementácie. Je to tiež dobrý prostriedok na zvýšenie povedomia o projekte medzi manažérmi nemocnice a môže byť použitý aj pre porovnanie sa s inými nemocnicami. Tento nástroj môže využiť každý nemocničný lekárnik, aby zistil úroveň implementácie, ale dôležité je, aby bolo len jedno oficiálne hodnotenie zo strany vedúceho lekárnika.

■ Pomocou nástroja na sebahodnotenie je možné sledovať úroveň implementácie Vyhlásení v šiestich sekciách sumárne, alebo aj po jednotlivých Vyhláseniach. Vyjadruje sa v percentách. Po úspešnom dokončení analýzy sa automaticky vytvorí tzv. akčný plán, a navrhne ďalšie potrebné kroky – primárne

a sekundárne priority – úroveň uskutočniteľnosti a úroveň prospešnosti. A to každému individuálne. Navyše sú zavesené rôzne dokumenty, články, letáky, ktoré slúžia k pozitívnemu posunu. Akčný plán môže slúžiť aj ako oficiálny dokument rozvoja nemocničného lekárenstva v nemocniciach. Po určitej dobe, ideálne po 3 resp. 6 mesiacoch sa odporúča urobiť si opätovné hodnotenie, s cieľom sledovať posun vo vytýčených oblastiach. K januáru 2019 SAT úspešne absolvoval 109 nemocničných lekární, zo Slovenska zatiaľ tri nemocničné lekárne.

■ Ďalším dôležitým krokom je vytvorenie tzv. centier excelentnosti (*Statement Implementation Learning Collaborative Centres – SILCC*). Ide tiež o podprojekt v rámci implementácie Vyhlásení. Na základe tohto programu majú nemocniční lekárnici možnosť navštíviť nemocnice z iných krajín, aby si prehľadli vedomosti z oblasti nemocničného lekárenstva prepojeného s Vyhláseniami. V súčasnosti je 8 SILCC centier v rámci Európy: vo Veľkej Británii, v Nemecku, v Španielsku, v Turecku, v Maďarsku a vo Švédsku. EAHP podporuje nielen hostiteľov, ale aj záujemcov o tzv. stáž. Samozrejme každá strana – *SILCC hosts a SILCC fellow* – musí spĺňať určité požiadavky, ktoré definovala EAHP.

■ Každé Vyhlásenie je samo o sebe dôležité, ale dovoľujem si citovať najdôležitejšie a kľúčové pre implementáciu v Slovenskej republike:

- 1.1 Hlavným cieľom nemocničnej lekárenskej starostlivosti je optimalizovať výsledky liečby pacientov prostredníctvom spolupráce multidisciplinárnych tímov tak, aby sa dosiahlo zodpovedné používanie liekov na všetkých úrovniach.
- 4.1 Nemocniční lekárnici by mali byť zapojení do všetkých oblastí starostlivosti o pacienta, aby mohli perspektívne ovplyvňovať spoločne multidisciplinárne terapeutické rozhodovanie; mali by sa plne zúčastňovať na tomto rozhodovacom procese, vrátane poskytovania poradenstva, realizácie a sledovania zmien v medikácii v spolupráci s pacientmi, s tými, čo sa o nich starajú, aj s ďalšími odborníkmi v zdravotníctve.
- 4.2. Všetky žiadanky a predpisy by mali byť čo najskôr preskúmané a overené nemocničným lekárnikom. Ak to zdravotný stav dovoľuje, toto overenie by sa malo realizovať pred vydaním a podaním liekov.
- 4.3. Nemocniční lekárnici by mali mať prístup k zdravotným záznamom pacienta. Každý klinický zásah farmaceuta by mal byť zaznamenaný v zdravotnom zázname pacienta a analyzovaný kvôli informáciám o intervenciách, ktoré zlepšili kvalitu liečby.
- 5.1. „Sedem správností“ (správny pacient, správny liek, správna dávka, správny spôsob podania, správny čas, správne informácie a správna dokumentácia) by malo byť vždy splnených pri všetkých činnostiach v nemocnici súvisiacich s liekmi. ■

Literatúra:

- Sýkora, J., Ďurčanská, A., Slimáková, L.: Európske vyhlásenia nemocničného lekárenstva 2014 – milník pre nemocničné lekárenstvo v Európe a na Slovensku. Farmaceutický obzor, roč. 83, 11 – 12, 2014. ISSN: 0014-8172
- Komjáthy, H.: Bezpečnosť pacienta v nemocničnom prostredí. Praktické lekárnictvo, 2017; 7(3): 116–120
- European Statements of Hospital Pharmacy [online]. Dostupné na internete: <http://statements.eahp.eu/>

- Survey. Dostupné na internete: <http://statements.eahp.eu/surveys>
- Petr Horák, a kol.: EAHP European Statements baseline survey 2015: results, European Journal of Hospital Pharmacy Mar 2016, 23 (2) 69-75;
- Petr Horák a kol.: EAHP statements survey 2016: sections 1, 3 and 4 of the European Statements of Hospital Pharmacy, European Journal of Hospital Pharmacy Sep 2017, 24 (5) 258-265;
- Petr Horák, a kol.: EAHP European Statements Survey 2017, focusing on sections 2 (Selection, Procurement and Distribution),

5 (Patient Safety and Quality Assurance) and 6 (Education and Research), European Journal of Hospital Pharmacy Sep 2018, 25 (5) 237-244

- Self assessment tool. Dostupné na internete: <http://statements.eahp.eu/self-assessment/self-assessment-tool>
- SILCC. Dostupné na internete: <http://statements.eahp.eu/statement-implementation-learning-collaborative-centres-silcc>